

Bilaga X

Lagar och förordningar

Innehåll

Inledning.....	2
Bakgrund	2
Lagar som styr vår verksamhet.....	2
Hälso- och sjukvårdslagen (2017:30).....	2
Etisk plattform	3
Tandvårdslagen (SFS 1985:125).....	4
Patientlagen (2014:821)	4
Patientsäkerhetslag (2010:659).....	5
Definition av patientsäkerhet och vårdskada	5
Vårdgivarens ansvar.....	5
Vårdgivarens skyldighet att bedriva ett systematiskt patientsäkerhetsarbete.....	5
Hälso- och sjukvårdspersonalens ansvar	6
Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter (2018:1197)	6
Region Värmlands pågående arbete.....	6

Inledning

En utgångspunkt för vår utvecklingsplan för hälso- och sjukvård samt tandvård är att följa lagstiftningen. Några av de viktigaste lagarna och förordningarna tas upp i denna bilaga. Syftet är att tydliggöra både det lagstadgade uppdraget för regional hälso- och sjukvård.

Bakgrund

Regionerna och kommunerna beslutar om dimensioneringen av hälso- och sjukvården. Hur vården ska organiseras i form av sjukhus, vårdcentraler, vård i hemmet och på särskilda boenden. De styr över bemanning, uppdrag och ersättning till den egna verksamheten samt över lokal lönebildning. De ansvarar också för uppdrag och ersättning till privata utförare med offentlig finansiering.

Hälso- och sjukvården finansieras huvudsakligen av regionerna och kommunerna själva, genom den särskilda beskattningsrätten samt genom statliga bidrag och stimulansmedel i olika former. Hälso- och sjukvården finansieras till viss del även av patientavgifter.

Regionerna ansvarar för att sköta den största delen av hälso- och sjukvården genom att arbeta hälsofrämjande, förebygga, utreda och behandla sjukdomar och skador.

Regionerna ska erbjuda en god tandvård åt sin befolkning. De har också ett särskilt ansvar för barn- och ungdomstandvård, specialisttandvård för vuxna och för tandvård som riktar sig till personer med särskilda behov, asylsökande och tillståndslösa.

Enligt tandvårdslagen är regionerna skyldiga att erbjuda fullständig tandvård till alla barn och unga vuxna till och med det kalenderår de fyller 23 år. Regionerna har möjlighet att upprätta avtal med privata vårdgivare.

Lagar som styr vår verksamhet

Enligt SOSFS 2011:9 definieras kvalitet i 2 kap.1§ som att en verksamhet uppfyller de krav och mål som gäller för verksamheten enligt lagar och andra föreskrifter. Regionens jurister bevakar lagstiftningen och meddelar berörda vid lagändringar. Se även [Lagar, förordningar, villkorsbeslut och statsbidrag - Region Värmland \(regionvarmland.se\)](#)

På Socialstyrelsens webbsidor om centrala lagar för hälso- och sjukvården kan information hämtas [Centrala lagar - Patientsäkerhet \(socialstyrelsen.se\)](#). Det gäller för varje verksamhet att identifiera de lagkrav som är tillämpliga för just sin verksamhet.

Hälso- och sjukvårdslagen (2017:30)

Målet med hälso- och sjukvården är enligt hälso- och sjukvårdslagen är en god hälsa och en vård på lika villkor för hela befolkningen. Vården ska ges med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans värdighet. Den som har det största behovet av hälso- och sjukvård ska ges företräde till vården. Hälso- och sjukvården ska arbeta för att förebygga ohälsa.

Hälso- och sjukvårdsverksamhet ska bedrivas så att kraven på en god vård uppfylls. Det innebär att vården särskilt ska

1. vara av god kvalitet med en god hygienisk standard,
2. tillgodose patientens behov av trygghet, kontinuitet och säkerhet,
3. bygga på respekt för patientens självbestämmande och integritet,
4. främja goda kontakter mellan patienten och hälso- och sjukvårdspersonalen, och

5. vara lätt tillgänglig.

Regionen ska planera sin hälso- och sjukvård med utgångspunkt i behovet av vård hos dem som omfattas av regionens ansvar för hälso- och sjukvård. Regionen ska vid planeringen beakta den hälso- och sjukvård som erbjuds av andra vårdgivare.

Regionen ska även planera sin hälso- och sjukvård så att en katastrofmedicinsk beredskap upprätthålls. Lag (2019:973).

Regionen ska organisera hälso- och sjukvårdsverksamheten så att vården kan ges nära befolkningen. Om det är motiverat av kvalitets- eller effektivitetsskäl, får vården koncentreras geografiskt. Lag (2019:973).

Regionen ska organisera primärvården så att alla som omfattas av regionens ansvar för hälso- och sjukvård kan välja utförare av hälso- och sjukvårdstjänster samt välja och få tillgång till en fast läkarkontakt (vårdvalssystem). Regionen får inte begränsa den enskildes val till ett visst geografiskt område inom regionen.

Regionen svarar för att det inom regionen finns en ändamålsenlig organisation för att till och från vårdinrättning eller läkare transportera personer vars tillstånd kräver att transporten utförs med transportmedel som är särskilt inrättade för ändamålet. Lag (2019:973).

I planeringen och utvecklingen av hälso- och sjukvården ska regionen samverka med samhällsorgan, organisationer och vårdgivare. Lag (2019:973).

I frågor om hälso- och sjukvård som berör flera regioner ska regionerna samverka. Lag (2019:973).

Regionen får träffa överenskommelser med kommuner, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen om att inom ramen för regionens uppgifter enligt denna lag samverka i syfte att uppnå en effektivare användning av tillgängliga resurser. Regionen ska bidra till finansieringen av sådan verksamhet som bedrivs i samverkan. Enligt lagen (2003:1210) om finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser får regionen delta i finansiell samordning inom rehabiliteringsområdet.

Regioner och kommuner ska inom ramen för verksamhet som utgör primärvård särskilt

1. tillhandahålla de hälso- och sjukvårdstjänster som krävs för att tillgodose vanligt förekommande vårdbehov,
2. se till att vården är lätt tillgänglig,
3. tillhandahålla förebyggande insatser utifrån såväl befolkningens behov som patientens individuella behov och förutsättningar,
4. tillhandahålla rehabiliterande insatser utifrån patientens individuella behov och förutsättningar,
5. samordna olika insatser för patienten i de fall det är mest ändamålsenligt att samordningen sker inom primärvården, och
6. möjliggöra medverkan vid genomförande av forskningsarbete.

Etisk plattform

Tre principer bör ligga till grund för prioriteringar inom vården enligt prop. 1996/97:60:

- människovärdesprincipen, alla människor har lika värde och samma rätt oberoende av personliga egenskaper och funktioner i samhället,
- behovs-solidaritetsprincipen, resurserna bör fördelas efter behov,

- kostnadseffektivitetsprincipen, vid val mellan olika verksamheter eller åtgärder bör en rimlig relation mellan kostnader och effekt, mätt i förbättrad hälsa och förhöjd livskvalitet, eftersträvas.

Tolkat som:

Människovärdesprincipen

Alla människor har lika värde, oavsett personliga egenskaper, samhällsställning, bakgrund eller annat. Detta värde ger rätt till vård på lika villkor.

Behovs- och solidaritetsprincipen

Den som har det största behovet av vård går alltid före kraven på tillgänglighet, kontinuitet och valmöjlighet. Den som är sjukast går först.

Kostnadseffektivitetsprincipen

Av likvärdiga behandlingar väljs den som kostar minst och som bedöms ekonomiskt klokast i längden.

Tandvårdslagen (SFS 1985:125)

Med tandvård avses åtgärder för att förebygga, utreda och behandla sjukdomar och skador i munhålan. Målet för tandvården är en god tandhälsa och en tandvård på lika villkor för hela befolkningen.

Tandvården ska bedrivas så att den uppfyller kravet på en god tandvård. Detta innebär att den ska

1. vara av god kvalitet med en god hygienisk standard och lägga särskild vikt vid förebyggande åtgärder,
2. tillgodose patientens behov av trygghet i vården och behandlingen,
3. vara lätt tillgänglig,
4. bygga på respekt för patientens självbestämmande och integritet,
5. främja goda kontakter mellan patienten och tandvårdspersonalen.

Akuta fall ska behandlas med förtur. När tandvård ges till barn ska barnets bästa särskilt beaktas.

Folktandvården ska svara för

1. regelbunden och fullständig tandvård för personer till och med det år då de fyller 23 år,
2. specialisttandvård för personer från och med det år då de fyller 24 år, och
3. övrig tandvård för personer från och med det år då de fyller 24 år i den omfattning som regionen bedömer lämplig.

Regionen ska planera tandvården med utgångspunkt i befolkningens behov av tandvård. Regionerna ska se till att det finns tillräckliga resurser för patienter med särskilda behov av tandvårdsinsatser och att patientgrupper med behov av särskilt stöd erbjuds tandvård.

Planeringen ska avse även den tandvård som erbjuds av annan än regionen.

Patientlagen (2014:821)

Patientlagen ska främja patientens integritet, självbestämmande och delaktighet. Lagen bygger huvudsakligen på de skyldigheter som vårdgivarna och hälso- och sjukvårdspersonalen har. Den innehåller bestämmelser som rör patientens möjlighet till inflytande i hälso- och sjukvården eller som har direkt betydelse för vårdens utformning.

Patientlagen innehåller bland annat bestämmelser om

- tillgänglighet
- information
- samtycke
- delaktighet
- fast vårdkontakt och individuell planering
- val av behandlingsalternativ och hjälpmedel
- ny medicinsk bedömning
- val av utförare
- personuppgifter och intyg
- synpunkter, klagomål och patientsäkerhet.

Patientlagen gäller inte inom tandvården.

Patientsäkerhetslag (2010:659)

Patientsäkerhetslagen (PSL) innehåller bland annat bestämmelser som riktar sig både till vårdgivarna och till hälso- och sjukvårdspersonalen. Lagen definierar också flera centrala begrepp som vårdgivare, hälso- och sjukvårdspersonal och vårdskada. Införandet av PSL innebar en övergång från ett synsätt med individperspektiv till ett mer systeminriktat perspektiv.

Definition av patientsäkerhet och vårdskada

Lagen innehåller följande definitioner:

- Patientsäkerhet: skydd mot vårdskada.
- Vårdskada: lidande, kroppslig eller psykisk skada eller sjukdom samt dödsfall som hade kunnat undvikas om adekvata åtgärder hade vidtagits vid patientens kontakt med hälso- och sjukvården.
- Allvarlig vårdskada: vårdskada som är bestående och inte ringa eller som har lett till patienten fått ett väsentligt ökat vårdbehov eller avlidit.

Vårdgivarens ansvar

I PSL står att en vårdgivare är "statlig myndighet, region och kommun i fråga om sådan hälso- och sjukvård som myndigheten, regionen eller kommunen har ansvar för samt annan juridisk person eller enskild näringsidkare som bedriver hälso- och sjukvård".

Hälso- och sjukvård och tandvård ska planeras, ledas och kontrolleras på ett systematiskt sätt.

Vårdgivarens skyldighet att bedriva ett systematiskt patientsäkerhetsarbete

Vårdgivaren ska planera, leda och kontrollera verksamheten så att kravet på god vård i HSL respektive tandvårdslagen (1985:125), TvL, upprätthålls.

Vårdgivaren ska vidta de åtgärder som behövs för att förebygga att patienter drabbas av vårdskador. Som ett led i detta ska vårdgivaren utreda händelser i verksamheten som har medfört en vårdskada eller hade kunnat göra det. Utredningarna ska så långt som möjligt klarlägga förloppet och de faktorer som har påverkat det. De ska också ge underlag för beslut om åtgärder som ska ha till ändamål att hindra att liknande händelser inträffar på nytt, eller att begränsa effekterna av sådana händelser om de inte helt går att förhindra.

Om en händelse har medfört eller hade kunnat medföra en allvarlig vårdskada ska vårdgivaren anmäla det till Inspektionen för vård och omsorg, IVO. Syftet är att IVO ska få vetskap om allvarliga risker i hälso- och sjukvården och sprida kunskap om dessa risker till vårdgivare och berörda myndigheter. IVO ska också använda informationen i sitt tillsynsarbete.

Vårdgivaren har också en skyldighet om att snarast anmäla till IVO om det finns skälig anledning att befara att en person, som har legitimation för ett yrke inom hälso- och sjukvården och som är verksam eller har varit verksam hos vårdgivaren, kan utgöra en fara för patientsäkerheten.

Vårdgivaren ska också ta emot klagomål mot och synpunkter på den egna verksamheten från patienter och deras närstående.

Hälso- och sjukvårdspersonalens ansvar

Enligt PSL är hälso- och sjukvårdspersonal

- den som har legitimation för ett yrke inom hälso- och sjukvården
- personal som är verksam vid sjukhus och andra vårdinrättningar och som medverkar i hälso- och sjukvård av patienter
- den som i annat fall vid hälso- och sjukvård av patienter biträder en legitimerad yrkesutövare.

Även personal vid apotek, giftinformationscentraler, larmcentraler och sjukvårds-rådgivningar anses som hälso- och sjukvårdspersonal under vissa förutsättningar.

Den som tillhör hälso- och sjukvårdspersonalen har själv ett ansvar för hur hen fullgör sina arbetsuppgifter.

I PSL står också att personalen har följande ansvar:

- Hälso- och sjukvårdspersonalen ska utföra sitt arbete i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet.
- Patienterna ska få sakkunnig och omsorgsfull hälso- och sjukvård som uppfyller dessa krav.
- Vården ska så långt som möjligt utformas och genomföras i samråd med patienten.
- Patienten ska visas omtanke och respekt.

Hälso- och sjukvårdspersonalen ska dessutom bidra till en hög patientsäkerhet. Därför ska de rapportera risker för vårdskador och händelser som har medfört eller hade kunnat medföra en vårdskada till vårdgivaren.

Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter (2018:1197)

FN:s konvention om barnets rättigheter, eller barnkonventionen som den också kallas, innehåller bestämmelser om mänskliga rättigheter för barn. Sverige är ett av de 196 länder har skrivit under och förbundit sig att följa reglerna. Barnkonventionen är sedan 2020 lag i Sverige (Lag (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter. Rättigheterna i barnkonventionen utgår från dessa fyra grundprinciper:

- Alla barn har samma rättigheter och lika värde. Ingen får diskrimineras varken utifrån hur hen själv är eller har det, eller hur hens förälder är eller har det.
- De som bestämmer ska i första hand beakta vad som bedöms vara barnets bästa. Det betyder att de ska ta reda på vad barnets bästa är och ta hänsyn till detta när de tar beslut. Det måste inte leda till att det blir som barnet vill, men de ska lyssna på barnet innan de bestämmer något.
- Alla barn har rätt till liv och rätt att utvecklas i sin egen takt och utifrån sina egna förutsättningar.
- Alla barn har rätt att säga sin mening och få den respekterad.

Region Värmlands pågående arbete

Handlingsplan är under framtagande.

Arbetsmaterial